

УДК 61:57:17:351/354

DOI: <https://doi.org/10.33990/2070-4038.22.2018.164724>

Терешкевич Галина Тарасівна (с. Діогена)

*кандидат наук з державного управління, доцент,
доцент кафедри філософії та економіки Львівського національного
медичного університету імені Данила Галицького, доцент кафедри фізіології
з основами біоетики та біобезпеки Тернопільського державного
медичного університету імені І. Я. Горбачевського,
докторант Національної академії державного управління
при Президентові України
e-mail: bioethics.ua@gmail.com
ORCID: 0000-0003-4427-7872*

РЕАЛІЗАЦІЯ ЦІЛЕЙ СТАЛОГО РОЗВИТКУ В КОНТЕКСТІ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ З ПОЗИЦІЇ БІОЕТИКИ

Проаналізовано Національну доповідь “Цілі сталого розвитку України” (2017 р.) у контексті публічного управління з позиції біоетики. У стислому вигляді висвітлено 17 інноваційних тез щодо різних напрямків розвитку суспільства – від подолання голоду в світі до вирішення глобальних екологічних та кліматичних проблем, які стосуються Резолюції Генеральної Асамблеї ООН “Перетворення нашого світу: Порядок денний в області сталого розвитку на період до 2030 року”, прийнятої 25 вересня 2015 р. Порушено питання необхідності впровадження Цілей сталого розвитку в систему публічного управління в Україні на засадах біоетики.

Ключові слова: засади біоетики; недоторканність людського життя; пошана гідності людини; публічне управління; суспільство; цілі сталого розвитку.

Постановка проблеми. Саміт Організації Об’єднаних Націй (далі – ООН) із сталого розвитку ухвалив Цілі сталого розвитку (далі – ЦСР) з 2015 до 2030 рр. як пріоритетне завдання для урядів країн всього світу, реалізація яких виведе низку бідних держав на вищий щабель розвитку, а людське суспільство загалом – на якісно новий рівень життя. Позаяк ця організація допомагає країнам третього світу долати проблеми з нестачею продуктів харчування, питної води, нерівноправного доступу до освіти, роботи, майна тощо. Треба мати на увазі, що ЦСР становитимуть в Україні нову систему взаємоузгоджених управлінських заходів економічного, соціального та природоохоронного вимірів, спрямованих на формування суспільних відносин на засадах довіри, солідарності, демократії, рівності поколінь та безпечного навколишнього середовища. Однак багатьох цих важливих намірів неможливо буде досягнути без забезпечення невід’ємних прав

людини на життя, яке повинно користуватися повагою і захистом від моменту запліднення до природної смерті. А це і є нагальним завданням органів державної влади, місцевого самоврядування та громадських організацій, які ще недостатньою мірою впроваджують у систему публічного управління принципи персоналістичної біоетики.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. В останні роки вивченню проблем впровадження Цілей сталого розвитку в Україні в контексті публічного управління приділялося багато уваги як з боку представників наукової громадськості, так і практиків. Серед українських дослідників, які вивчали різні аспекти згаданого питання, доцільно виділити таких: О. Алімова, Н. Андрееву, Є. Балашова, В. Бараннік, І. Бистрякова, М. Білинську, М. Бутка, І. Ваховича, З. Герасимчука, М. Голубця, Н. Горшкову, В. Гошовську, В. Куйбиду, Е. Лібанову, Л. Масловську, Л. Осадовську, Л. Пашко, В. Поліщука, А. Помаза-Пономаренко, А. Садовенка, В. Середу, Т. Тимочко, М. Хвесика, Є. Хлобистова, В. Шевчука, П. Шевчука, В. Шинкарука та інших, а серед іноземних – В. Беренса, Г. Брундланда, Р. Кейтса, А. Лейзеровіна, Д. Медоуза, Т. Перріса, Й. Рендерса, Дж. Хулса та інших.

Наукова спільнота досить ґрунтовно розглянула усі складові концепції сталого розвитку (економічну, соціальну та екологічну), однак поза її увагою, на жаль, залишалися питання проблем ставлення до людського життя у всіх його проявах та аналіз моральності дій людини [1]. Пропонована стаття є спробою ліквідувати цю прогалину у дослідженні людини як особистості у її духовній, душевній та тілесній цілісності.

Виокремлення невіршених раніше частин загальної проблеми. Загалом Цілі сталого розвитку довели свою позитивну роль не лише в країнах третього світу, проте ці проекти ООН та Ради Європи мали б позитивно впливати на суспільну мораль, що може призвести до позитивних зрушень [2, 3]. У пункті 2 ЦСР йдеться про подолання голоду та розвиток сільського господарства. Сама постановка таких цілей досить благородна, однак органам публічного управління необхідно розробити механізм, який забезпечить контроль посівного матеріалу та міндобрив для підняття врожайності. Пункт 3 відповідає за міцне здоров'я та благополуччя, втім у ключі медичного забезпечення органам публічного управління потрібно звернути увагу на такі проблеми, які суперечать засадам біоетики: контрацепція, аборти, евтаназія, штучне запліднення, використання абортивних матеріалів, що може призвести (а навіть призводить) до фатальних наслідків. Всі перераховані вище дії є прямою загрозою життю і здоров'ю нації, насамперед її духовної складової, відтак у сфері медицини біоетиці треба відводити головну роль. Всі дії владних органів мають бути узгоджені із забезпеченням гідності, цілісності та недоторканості людського життя. Особливого контролю потребує втілення пункту 5 ЦСР, де йдеться про так звану гендерну рівність. Доцільно запроваджувати такі нововведення, які

розширяють права жінок, забезпечать їм можливість рівного доступу до освіти, праці, отримання її гідної оплати тощо, однак із позиції біоетики потрібно наголошувати на тому, що українці є традиційним етносом, якому притаманно з повагою ставитися до інституту сім'ї. Застосування всіх решта пунктів ЦСР у державотворчих процесах є позитивними для сталого розвитку, оскільки вони стосуються збереження екології, ресурсів та інших важливих для суспільства параметрів.

Виклад основного матеріалу. Саміт Організації Об'єднаних Націй із сталого розвитку у 2015 р. з метою покращення життя людства на період 2015 – 2030 рр. ухвалив Цілі сталого розвитку як пріоритетне завдання для урядів та країн всього світу. Визначено 17 глобальних цілей, яким відповідають 169 завдань, здійснення яких виведе світ на траєкторію сталого та життєстійкого розвитку [4]. Цей план дій передбачає продовження попередньо розпочатої роботи, загальні принципи якої було сформульовано в Декларації тисячоліття, термін дії якої закінчився у 2015 р.

Україна, як і інші країни-члени ООН, приєдналася до глобального процесу забезпечення сталого розвитку. Для встановлення стратегічних рамок національного розвитку України на період до 2030 р. за ініціативи Міністерства економічного розвитку і торгівлі України було підготовлено Національну доповідь “Цілі Сталого розвитку: Україна”, яка містить 17 цілей (86 завдань та 172 індикатори національного розвитку до 2030 р.) [5]. Відтак було започатковано позитивний процес адаптації Цілей сталого розвитку, який тривав певний період за участі профільних міністерств та відомств, урядових установ, агентств ООН в Україні, міжнародних організацій, бізнес-спільноти, експертного середовища, громадських організацій.

Щоб привернути увагу громадськості до зазначеної проблематики, необхідно правильно розставити акценти. У позитиві змін, що безсумнівно слідує за втіленням програми ООН із перетворення світу, українське суспільство повинно переглянути свої морально-етичні критерії. Світ рухається в напрямку неминучих глобальних процесів, що призводять до стирання кордонів між державами, національних і ментальних розбіжностей, дають змогу багатьом людям у віддалених регіонах бідних країн отримувати освіту, повноцінне медичне забезпечення, чисту воду, екологічні продукти харчування, безпечну відновлювану енергетику. Це, безперечно, є дуже важливо. Втім, беручи позитивний досвід, найважливіше – не втратити національну ідентичність, високу мораль та духовні цінності. Потрібно створити умови, за яких втілення ЦСР в Україні буде безпечним та корисним для всього українського суспільства. Такі алгоритми завжди є результатом співпраці. Проекти ООН базуються на демократичних засадах, які на сьогодні, однак, потребують переосмислення. Очевидним є той чинник, що низка країн, а саме: Великобританія, Німеччина, Франція, у цей час переживають потужний наплив мігрантів, а користь від мультикультуризації європейського співтовариства ще треба довести. Українці є однією із

найдавніших народностей, духовність якої є неоціненним ресурсом, тому так важливо для нас від міжнародної співпраці набути, а не втратити.

Використовуючи статистичну інформацію щодо розрахунку складових людського розвитку [6] і Міжнародного валютного фонду про параметри економічного зростання держав світу [7], а також дані Державної служби статистики України [8], теж результати власних досліджень [9], було розглянуто національні цілі сталого розвитку [10] в контексті питань публічного управління з позиції біоетики.

Ціль 1. Подолання бідності. Бідність вкрай негативно впливає на розвиток будь-якого суспільства. Подолання бідності відповідає засадам біоетики, оскільки в центрі уваги ставимо людину та турботу про її життєздатність. За два роки запровадження цієї програми в Україні рано говорити про результати. Однак на підставі результатів попереднього проекту, за твердженням організаторів, загальна кількість бідних у світі скоротилася вдвічі – з 1,9 млрд до 836 млн за період 1990 – 2015 рр. Вважається, що за межею бідності перебуває кожен, чия загальна сума витрат на особу є меншою за 1,25 долара щоденно. Ці люди є обмеженими в достатньому харчуванні, чистій питній воді та у засобах санітарії. Найбільше від цього страждають жінки внаслідок нерівного доступу до добре оплачуваної роботи, освіти, майна тощо. Для органів центральної влади в Україні ця ціль ставить низку завдань щодо збільшення прожиткового мінімуму та мінімальної зарплати на одну особу (алгоритми вирішення яких перебувають у процесі розробки), відновлення середнього класу, законодавчого захисту їх приватної власності, що запобігатиме рейдерству в Україні.

Ціль 2. Подолання голоду, розвиток сільського господарства. Завдяки швидким темпам економічного зростання протягом двох останніх десятиліть кількість людей у світі, які недостатньо харчуються, скоротилася майже вдвічі. Окрім того, існує досить великий розрив у доходах громадян, який позначається на тому, що більшість українців харчуються однозначно недостатньо, витрачаючи на продукти харчування майже 50% своїх доходів. Щоб вийти з цієї кризи, органи публічного управління усіх рівнів зобов'язані, насамперед, гідно оцінювати людську працю; забезпечувати відповідними робочими місцями, надаючи переваги за професійними якостями. Необхідно нарешті провести широкомасштабну пенсійну реформу, щоб викоринити таке ганебне явище, як нерівномірне розподілення пенсій (наприклад, суддів, спецпризначенців), коли щомісячний розмір виплат одній особі стократно перевищує розмір пенсії звичайного громадянина, який все життя пропрацював, активно виплачуючи страховий внесок. Незадовільна ситуація існує також у вітчизняній системі оплати праці. Для пересічних громадян є чинною тарифна система розрахунку та виплат заробітної плати, а для решти “привілейованих” – суддів, прокурорів, народних депутатів, директорів державних підприємств – встановлюються захмарні оклади.

Суспільний резонанс останнім часом викликав рівень заробітної плати разом із доплатами, яку встановила спостережна рада державного підприємства НАК “Нафтогаз України” своєму голові А. Коболеву – 342 млн грн на 2019 р.! [11]. І це при середній зарплаті в Україні 9200 грн та мінімальній 4173 грн на місяць, та й ще у державі, яка протистоїть російській агресії.

Щодо розвитку сільського господарства, з позиції біоетики органам публічного управління потрібно звернути увагу на способи планування нарощування об’ємів виробництва сільськогосподарської продукції аграрним сектором. Позитивними є такі методи, як відповідні селекція і сівозміни, дбайливе ставлення до землі тощо. Однозначно необхідно відмовитись від небезпечних для життя і здоров’я людини токсичних міндобрив, вирощування генномодифікованих культур та створення єдиного світового насінневого фонду, що був би небезпекою для власної вітчизняної насінневої бази. Все це загрожує життю та здоров’ю людини, а отже, суперечить засадам біоетики.

Ціль 3. Міцне здоров’я і благополуччя. Зниження дитячої та материнської смертності, небезпечних для життя інфекцій, боротьба з поширенням ВІЛ/СНІДу безсумнівно високо оцінюються біоетикою. Однак тут органам публічного управління доцільно розглянути саме способи досягнення таких цілей. Якщо турбота про здоров’я людини є комплексом заходів, спрямованих на якісну діагностику, профілактику виникнення захворювань чи ускладнень як результат фахової лікарської роботи, безсумнівно, це добре. Однак не можна допускати, щоб під так названою турботою про здоров’я людини пропагувалися б засоби, що порушують право людини на її цілісність, недоторканність та гідність (контрацепція [12], аборт [13], сурогатне материнство [14], екстракорпоральне запліднення [15], торгівля абортивним матеріалом (як це відомо з масових журналістських розслідувань) [16], евтаназія [17] тощо). Суспільство, яке дозволяє вбивати слабких і безборонних, приречене на самознищення. Органам публічного управління в Україні необхідно здійснювати суворий контроль за дотриманням засад біоетики в тих секторах медицини, які дотичні до тем, що стосуються гідності людини, збереження та примноження здоров’я народу загалом.

Ціль 4. Якісна освіта. Ця ціль спрямована на отримання безкоштовної початкової та середньої освіти у світі всіма дівчатками і хлопчиками до 2030 р., на забезпечення рівноправного доступу до недорогого професійного навчання, ліквідації гендерних і матеріальних розбіжностей та забезпечення загального доступу до якісної вищої освіти. З 2000 р. ООН почала здійснювати широкомасштабну освітянську компанію в низці країн Африки, Азії та Південної Америки. З того часу ситуація з жіночою безграмотністю чи низьким рівнем освіти суттєво змінилася на краще, тобто кількість дітей, які не відвідують школу у світі, у 2015 р. зменшилася вдвічі, загальний

показник учнів у віддалених чи економічно нерозвинутих регіонах досяг 91%, що вже є великим прогресом.

В Україні необхідно покращити якість освіти в закладах вищої, середньої і професійно-технічної освіти, збільшити стипендії талановитим українським студентам. Нині освіта перебуває в активному пошуку світоглядної основи – від опертя на національні педагогічні традиції до імплементації інноваційних (здебільшого, зарубіжних) підходів, яка зазнає відчутного впливу різних модерних течій. З огляду на це, доцільно пропагувати й формувати в майбутніх працівників різних галузей таку систему світоглядних цінностей, у центрі якої буде людина, її здоров'я, фізична цілісність, недоторканість життя від моменту запліднення до природної смерті, гідність людської особи, що узгоджується із засадами біоетики [18]. Впровадження компетентнісного підходу як методологічної основи для покращення професійної підготовки студентів забезпечить покращення засвоєння ними теоретичних знань та практичних навиків, передбачених навчальними програмами, які даватимуть змогу реалізуватись в обраній ними спеціальності.

Ціль 5. Гендерна рівність. У своїй первинній концепції ця ціль повинна забезпечувати жінкам рівні права та можливості в суспільстві на економічні ресурси, доступ до освіти, праці тощо. У цьому напрямку, саме завдяки реалізації попередньої програми ООН, справді зроблено немало.

В Україні гендерні цінності цілеспрямовано впроваджуються у навчально-виховний процес та, найголовніше, впливають на формування світогляду учнівської/студентської молоді. Гасла про гендерну рівність жінок і чоловіків знаходять справедливі відгуки та прихильність у молодіжному середовищі. Але, водночас, виникає небезпека, коли, захопившись загальною ідеєю “генерування” суспільства, молодь приймає гендерну ідеологію загалом, зокрема її позитивне ставлення до абортів зокрема. На сьогодні внаслідок кризи моральних цінностей ми спостерігаємо спотворення базових понять у стосунках чоловіка-жінки. Під розширенням прав та можливостей жінок нав'язуються обирання хибних орієнтирів у житті, пропаганда контрацептивно-абортативних засобів (жінка сама може обирати народжувати їй чи ні), гомосексуалізму, інших нездорових тенденцій, зневаження інституту сім'ї тощо. Суспільство зазнає впливу модерної ідеології, спрямованої на поширення сумнівних цінностей, таких як свобода обирати собі стать, нівелювання природної статевої приналежності, формування нових моделей поведінки відповідно до самовільно вибраної гендерної самоідентичності. Нездоровий спосіб життя невеликої частини суспільства зумовлює хворобу нації. У низці країн Європи гомодиктатура призвела до того, що відсоток народжуваності серед корінного населення впав до критичного мінімуму (Голландія, Ірландія тощо), в той час як серед емігрантів він і далі зберігається достатньо високим. Це означає, що за два-три покоління Європу може очікувати ісламізація та низка інших

незворотних змін. І тут Україна має чітко визначити своє право на національну ідентичність, що є основою для виховання здорової нації. З позиції біоетики потрібно наголошувати на тому, що українці є традиційним етносом, якому притаманно з повагою ставитися до інституту сім'ї, а також до таких значимих для кожної людини понять, як “батько-мати”, “чоловік-жінка” тощо. Тенденції морально неприпустимої моделі як “родич 1 та родич 2” замість батьків та партнери замість тандему “чоловік-жінка”, “свобода” ЛГБТ-спільнот небезпечні тим, що вони зневажають традиційний для українців інститут родини і вони є прямим замахом на сім'ю. Органам публічного управління необхідно постійно вести активну пропаганду здорового способу життя, засад персоналістичної біоетики, яка співзвучна з християнським вченням про людину, задля збереження нації.

Ціль 6. Чиста вода та належні санітарні умови. Майже 40% населення світу живуть на сьогодні в умовах дефіциту прісної води. Однак за останні два десятиліття більше 2 млрд людей отримали доступ до вдосконалених засобів очищення води. У 2011 р. 41 країна зіткнулася з проблемою дефіциту питної води, 10 із них фактично виснажили власні запаси поновлюваних джерел. За прогнозами, внаслідок кліматичних змін (підвищення глобальної температури) до 2050 р. кожен четвертий мешканець планети Земля страждатиме від дефіциту водних ресурсів. Забруднення екосфери (грунтів, повітря) миттєво позначається на якості води, що є прямою загрозою якості життя. Відомим є факт, що вода є універсальним носієм, який у буквальному розумінні запам'ятовує інформацію, з якою стикається на своєму шляху. На цих властивостях води базується феномен освяченої води, яка має цілощю дію, антибактеріальний та інші ефекти. Тому важливо зберегти природні ресурси питної води чистими і недоторканими. Захист і відновлення водних екосистем, таких як ліси, гори, болота і річки, має важливе значення для пом'якшення дефіциту води. Забезпечення загального доступу до безпечної та недорогої питної води для всіх до 2030 р. вимагає інвестування у відповідну інфраструктуру, забезпечення санітарно-технічних споруд, а також стимулювання гігієни на всіх рівнях.

Ліс має неоціненне водоохоронне, водорегулююче, ландшафтно-кліматичне, ґрунтозахисне, санітарно-гігієнічне, рекреаційне, культурно-естетичне значення, є джерелом атмосферного кисню. Він регулює клімат, охороняє ґрунти від водної чи вітрової ерозії. Довкілля як саморегулююча система забезпечує симбіоз дерев, трав, тварин, птахів, комах, грибів, мохів, мікроорганізмів, які впливають одне на одного, взаємодіють між собою і з зовнішнім середовищем. Тому забруднення і нищення довкілля загрожує здоров'ю та безпеці сучасного та майбутніх поколінь. Екологічна криза спричинена, насамперед, невідповідною техногенною і споживацькою діяльністю людського суспільства, яка ґрунтується на викривленому усвідомленні людиною свого місця та завдань у навколишньому середовищі.

В Україні, внаслідок суцільного рубання деревини, за дуже низької лісистості агроландшафтів, що призвело до надмірної розораності сільськогосподарських земель ерозійними процесами, знищено велику кількість ґрунту. Цей факт не може бути поза увагою органів публічного управління, які зобов'язані стежити за приростом лісів та лісових насаджень.

Якщо землю використовуватимуть як поживу для власного егоїзму, для служіння гріхові, тоді така культура визначить також трагічну долю сотвореного світу, спрямовуючи його до екологічної катастрофи. Це суперечить засадам біоетики. Руйнуючи довколишнє середовище, ми порушуємо Божу заповідь: “Не убий”.

Ціль 7. Доступна та чиста енергія. Пріоритетами цивілізації майбутнього є створення відновлюваних джерел енергії (енергії сонця, вітру, теплової енергії), що дасть змогу не виснажувати викопні ресурси – вугілля, нафту, газ тощо та зберегти озоновий шар Землі від ушкодження, а разом із ним і нашу цивілізацію. А тому пошуки нових джерел “зеленої енергетики” або відновлюваних джерел енергії – це питання виживання людства на планеті Земля, що і є покликанням біоетики. З 2011 р. 20% всієї електроенергії, що продукується у світі, виробляється сегментом відновлюваної енергетики. Сучасній людині час відмовитися від надмірного використання корисних копалин для задоволення своїх потреб. Натомість органи публічного управління мають дбайливо ставитись до довкілля, підтримуючи світову спільноту, запроваджувати економічно-ефективні стандарти для ширшого спектру технологій, модернізуючи в ключі чистої енергетики промисловість, сільське господарство, приватне споживання електроенергії.

Ціль 8. Гідна праця та економічне зростання. Боротьба з бідністю в світі дала свої позитивні результати, незважаючи на вплив глобальної економічної кризи 2008 р., що охопила майже весь світ. У країнах, що розвиваються, чисельність середнього класу сягнула 34% упродовж останніх двох десятиліть, а це значить, що суттєво скоротилася кількість людей, які живуть в умовах крайньої бідності. Однак, за даними Міжнародної організації праці, у 2015 р. через економічний спад понад 204 млн людей у світі все ще вважаються безробітними. Це відбувається тому, що на тлі зростання трудових ресурсів виникає брак робочих місць. Цілі сталого розвитку сприяють сталому економічному зростанню, підвищенню рівня продуктивності праці, використанню технологічних інновацій. Важливою передумовою з боку органів публічного управління є стимулювання підприємництва і створення робочих місць, а також проведення ефективних заходів задля викорінення примусової праці, рабства і торгівлі людьми. Відповідно до цих завдань, мета полягає у забезпеченні повної і продуктивної зайнятості всіх соціальних верств людей та гідної праці для всіх жінок і чоловіків до 2030 р. Для *подолання корупції* органам публічної влади необхідно проконтролювати завершення формування

Антикорупційного суду, забезпечити ефективну роботу Національного антикорупційного бюро України та зробити процес фінансування політичних партій більш відкритим. З метою економічного зростання та побудови справжньої демократії органам публічного управління необхідно взяти курс на деолігархізацію, демонополізацію, деофшоризацію та детінізацію; земельну реформу; енергетичну незалежність України, а також на відокремлення гілок влади та чітке визначення обов'язків прем'єр-міністра і президента задля уникнення конфліктів. Все це допомагатиме покращенню життя людини, а отже, і відповідає вимогам біоетики.

Ціль 9. Промисловість, інновації та інфраструктура. Понад 4 млрд людей у світі не мають доступу до Інтернету, відтак є обмеженими в інформації, знаннях тощо. До 2030 р. ця проблема має бути повністю вирішена завдяки колосальним інвестиціям в інфраструктури різних регіонів світу, де ця проблема досі є актуальною. Багато людей мають потребу в громадському транспорті, інформаційних та комунікаційних технологіях. В українських реаліях розвиток промисловості та інфраструктури з позиції біоетики повинен бути чітко регламентований дозволами санітарно-епідеміологічних станцій, які унеможливають забруднення довкілля – повітря, ґрунту, підземних вод. Стосовно інновацій, то органам публічного управління необхідно надавати перевагу в Україні тим інвесторам та компаніям, діяльність яких знаходиться у площині “зелених технологій”. Це досвід “зеленої” енергетики, рециклу сміттєвих відходів (при застосуванні якого все сміття сортується і повторно використовується як папери, біогаз, будівельні матеріали, паливні брикети тощо) та інших прогресивних технологій, використання яких збереже природні ресурси.

Ціль 10. Скорочення нерівності. У світі, де нерівність доходів спричинила прецедент, коли 10% найбагатших отримують до 40% загального світового прибутку, а на долю 10% найбідніших припадає лише від 2% до 7% загального світового доходу – міждержавні програми щодо скорочення нерівності всередині країн і між ними справді потрібні. Цей пункт стосовно України є прогресивним, адже міжнародні інституції контролюватимуть та впливатимуть на процеси, які досі в країні ходили непомітно. А сприяти їм мають органи публічного управління. Доцільно визнати, що в Україні соціальна активність громадян попри існування серйозних проблем є доволі низькою. Проте це питання часу та розвитку громадянського суспільства, на шляху до якого і буде кристалізуватися суспільна свідомість. Саме поняття рівності для біоетики є позитивним, однак впливає на неї опосередковано.

За такого підходу ООН до цього питання, очікується, що вдосконалення механізмів регулювання і моніторинг фінансових ринків та інститутів, залучення прямих іноземних інвестицій у регіони, які найбільше цього потребують, сприятимуть скороченню соціальної нерівності і в Україні.

Ціль 11. Сталий розвиток міст і громад. Втілення ЦСР у життя матиме позитивний вплив на формування громадянського суспільства. Дедалі більше громадян відчуватиме потребу у свідомому творенні комфортного, екологічного середовища для гармонійного життя. Ця тенденція відповідає біоетичним засадам, бо максимально сприяє розвитку етики людини.

Станом на сьогодні більше половини населення світу проживає в містах. Передбачається, що до 2050 р. ця цифра зросте до 6,5 млрд людей, що становитиме дві третини усього людства. В Україні щороку десятки сіл переходять у статус міст, однак і повністю зникають та деградують, на жаль, і села. Тому так важливо, враховуючи засади біоетики, спланувати інфраструктурний розвиток мегаполісів, де б могли гармонійно співіснувати природа та техногенний світ, де люди матимуть можливість більше займатися пошуком свого призначення, аніж проблемами виживання. Для України цей пункт є дуже актуальним. Для розвитку українського суспільства необхідно підвищити рівень життя та свідомості втіленням засад біоетики як своєрідної техніки безпеки для нього. Досягнення сталого розвитку міст означає забезпечення доступним житлом, інвестиції у розвиток громадського транспорту, створення зелених громадських територій, а також удосконалення міського планування і управління у такий спосіб, що одночасно забезпечуватиме інклюзивність та загальну рівноправну участь всіх категорій громадян. А подбати про це мають органи публічного управління. Такий підхід до питання забезпечення безпеки, життє- та екостійкості міст та населених пунктів відповідає засадам біоетики.

Ціль 12. Відповідальне споживання та виробництво. Відомо, що діяльність людини призвела до надмірного забруднення біосфери Землі. Програми цього пункту ООН регулюватимуть економічне зростання в такий спосіб, щоб воно не завдало удару екології.

Ситуація з упакованням, зокрема ПЕТ, ПВХ, ПВС (саме ці види пластику становлять майже половину всіх сміттєвих відходів), вже спричинила в Україні сміттєвий колапс. Щоб не повторилися трагедії, такі як на Грибовицькому сміттєзвалищі Львівщини (внаслідок пожежі на ньому, тріщини дамби зі шкідливими токсинами та обвалу сміття під завалами опинилися пожежники), Україна повинна перейти до повного сортування та переробки сміття, і тут без іноземного досвіду та інвестицій обійтися буде важко. А подбати про це мають органи публічного управління, насамперед місцевого рівня. Останньому і сприяє широкомасштабна децентралізація влади.

Унаслідок реалізації цього пункту отримаємо безпечні методи утилізації токсичних відходів і забруднюючих речовин, що є вкрай важливим для України, окрім того, зменшиться шкідливий вплив на екологію шляхом змін у виробництві та споживанні товарів і ресурсів, а також нераціональне використання водних ресурсів. На сьогодні тільки в сільському господарстві

на зрошення витрачається майже 70% усіх запасів прісної води, придатної для використання людьми. Органи публічного управління мають сприяти досягненню продовольчої безпеки та переходу до більш ресурсоефективної економіки (скорочення обсягів харчових відходів на душу населення), щоб зберегти біосферу для цивілізації життя, а це відповідає засадам біоетики.

Ціль 13. Пом'якшення наслідків зміни клімату. Кліматичні зміни упродовж останніх 50-ти років є наслідком продукування та викидів у атмосферу парникових газів (станом на сьогодні вони вищі на понад 50% порівняно з 1990 р. і продовжують зростати) через надмірний розвиток промисловості та широкомасштабного сільського господарства. Результатом цього є танення льодовиків, зменшення захисного озонового шару атмосфери, глобальне потепління тощо. Спричинені цими явищами кліматичні катарсиси супроводжують сучасний світ на всіх континентах. Для Півдня України останні роки були дуже посушливими, що призвело до значних сільськогосподарських збитків. Такі кліматичні аномалії є наслідком нераціонального ставлення до природи, що з позиції біоетики є неприпустимим. Щоб уникнути таких проблем, органам публічного управління доцільно, за прикладом столиці Хорватії, взяти зобов'язання стати містами із нульовим рівнем викидів вуглецю до 2050 р. Боротьба із проблемою глобального потепління є також підвалиною створення здорового середовища для людини. Тому вирішення проблеми потребує дій з боку органів публічної влади вже на сьогодні, щоб захистити людські життя.

Ціль 14. Збереження морських ресурсів. Як і усі попередні ресурси, водний запас Землі, світові океани, їхня температура, хімічний склад, течії та живі організми є основою глобальних систем, завдяки яким Земля є придатною для проживання людства.

Життя цивілізації залежить частково від того, як ми турбуватимемося про морське і прибережне біорізноманіття, чи вичерпуватимемо світові рибні запаси так, щоб зберегти і примножити популяції риб, чи не забруднюватимемо морське середовище. Розширення заходів щодо природозбереження, раціональне використання ресурсів, а також вирішення проблеми закислення океану на основі принципів міжнародного права дасть змогу пом'якшити деякі проблеми, які загрожують нашим океанам. Про це мають подбати органи публічного управління. Цей пункт ЦСР опосередковано торкається біоетики як забезпечення оптимального життєвого середовища для людства.

Ціль 15. Захист та відновлення екосистем суші. Аналогічно морським та океанічним ресурсам, захисту також потребує рослинний світ, який, до слова, забезпечує до 80% нашого раціону. Сільське господарство є важливим економічним ресурсом України, так само як і ліси, які є життєво необхідними місцями проживання для мільйонів видів організмів і важливим джерелом чистого повітря і води. Вони також відіграють важливу роль у протидії кліматичним змінам. Особливого захисту органами публічного управління в

Україні потребують земельні ресурси, які страждають від нещадного застосування міндобрих та хіжацького нераціонального використання їх для вирощування технічних культур. У світі зростають стрімкі втрати орних земель, що у 30 – 35 разів перевищують звичайні темпи.

Цілі сталого розвитку спрямовані на збереження і відновлення використання до 2020 р. наземних екосистем, таких як ліси, водно-болотні угіддя, посушливі землі та гори, що сприятиме скороченню втрат природних середовищ існування і біорізноманіття, позитивно позначиться на рівні життя людства та відповідає засадам біоетики.

Ціль 16. Мир, справедливість та сильні інститути. Такі узагальнені поняття, як мир, стабільність, безпека, процвітання, забезпечення прав людини та ефективне врядування на принципах верховенства права мають бути незаперечним пріоритетом для світової спільноти. Інтереси біоетики також є в полі забезпечення норм прав людини, узгоджених із мораллю.

Війна спричиняє нестабільність, конфлікти, насильство (зокрема сексуальне), злочинність, експлуатацію і тортури, руйнує звичний рівень життя людини. Відтак країни повинні вживати заходів для захисту тих, кому загрожують найбільші ризики.

В Україні ситуація ускладнена військовим вторгненням путінської Росії на території України, що в правовому полі біоетики вважаються неприпустимим. Право на життя – це невід’ємне право кожної людини. Умисне вбивство безвинної людини – це злочин. Проте вбивство людини як крайній засіб з метою самозахисту та захисту країни не є метою, а лише побічним наслідком [19]. Поліціанти і солдати морально зобов’язані застосовувати силу для захисту суспільства (їм дозволено носити зброю). Солдати (слуги безпеки і свободи народу) сприяють загальному добру і підтриманню миру та справедливості, якщо вірно виконують свій обов’язок. Командири мають віддавати накази відповідно до норм моралі і совісті. Однак кожен солдат має прислухатися до своєї совісті, перш ніж вдаватися до якихось дій. Солдати готові убивати та ризикувати власним життям заради захисту інших, мають робити це виключно з метою підтримання миру, безпеки. На жаль, засоби для досягнення цієї мети жахливі. Кожен християнин зобов’язаний захищати тих, чиє життя є під загрозою (насамперед тоді, коли він несе за них пряму відповідальність), також попереджаючи людей, які перебувають у небезпеці. Іноді війна – це єдиний спосіб захистити невинних і забезпечити мир, що відповідає цінностям персоналістичної біоетики. “Блаженні миротворці, бо вони Синами Божими назвуться”.

Аж ніяк не можна припуститись до поняття пониження цінності людського життя, яке прозвучало у висловах представників російської військової еліти (чи то фельдмаршала Б. Шереметьєва часів царювання Петра I, чи “маршала перемоги” Г. Жукова у період Другої світової війни), які про невинні значні втрати полеглих на полі бою своїх вояк

висловлювались: “Не жалеть солдат – бабы новых нарожают!” [20]. Який же це антигуманний підхід щодо цінності життя.

Цілі сталого розвитку мають слугувати подоланню всіх форм насильства, сприяти пошукові спільно з інститутами глобального управління та державними органами і громадами довготермінових рішень для подолання конфліктів, воєн і покращення безпеки. Посилення верховенства права та зміцнення прав людини є ключовими факторами в цьому процесі, як і зменшення незаконного обороту зброї – все це повинно зміцнювати засади біоетики в свідомості суспільства. Органам публічного управління необхідно зосередити свої зусилля на задіянні формату країн-підписантів Будапештського меморандуму про гарантії безпеки у контексті приєднання України до Договору про нерозповсюдження ядерної зброї (від 05.12.1994 р.) [21] з метою примушення російського агресора до виконання гарантій територіальної цілісності і недоторканості кордонів України, формуванні дієвих механізмів повернення анексованого Криму та деокупації Донбасу, а також на технічному забезпеченні української армії на рівні країн-членів НАТО та створенні професійного національного війська.

Ціль 17. Партнерство заради сталого розвитку. Сучасний світ стирає кордони, швидше відбувається обмін інформацією завдяки вдосконаленню доступу до технологій, знань, які є важливими засобами обміну ідеями та розвитку інновацій. В Україні цей пункт ЦСР є важливим для формування здорового суспільства, свідомого впливати на державотворчі процеси, здійснювати контроль за залученням інвестицій, притягати відповідальних за зростання держборгу тощо. У такому ключі цей пункт відповідає біоетиці як науці, яка має бути втілена в усі органи влади, в судові інстанції, в навчальні заклади та систему освіти як необхідна передумова для досягнення злагоди в суспільстві, гармонії на всіх рівнях, бо саме біоетика є основою, здатною об'єднати суспільствознавчі науки та тенденції розвитку держави. Ця система цінностей є універсальним правилом виживання людства на сучасному етапі.

Висновки і перспективи подальших розвідок. Внесено конкретні пропозиції органам публічного управління в тих пунктах, де втілення ЦСР потребує врахування засад біоетики.

Наголошено на тому, що будь-які зміни в суспільстві мають слугувати особистості людини, а отже, мають бути узгоджені з засадами біоетики.

Для адаптації Цілей сталого розвитку під менталітет та потреби громадян України публічним управлінням необхідно залучити соціальні інституції, які представлені авторитетними фахівцями з біоетики, вченими, лікарями, громадськими активістами, за яких втілення ЦСР на засадах біоетики буде безпечним та корисним для всього суспільства.

Список використаної літератури

1. Терешкевич Г. Т. Основи біоетики та біобезпеки : підручник. Тернопіль : ТДМУ, 2017. 400 с.
2. Цілі сталого розвитку. URL : https://uk.wikipedia.org/wiki/Цілі_сталого_розвитку (дата звернення: 09.09.2018).
3. Трансформація нашого світу: Порядок денний сталого розвитку до 2030 року (Резолюція Генеральної Асамблеї ООН), 25 вересня 2015 року. URL : <http://sdg.org.ua/images> (дата звернення: 09.09.2018).
4. Там само.
5. Національна доповідь “Цілі сталого розвитку України” (2017). URL : <https://menr.gov.ua/files/docs> (дата звернення: 09.09.2018).
6. Human Development Data (1990 – 2017). URL : <http://hdr.undp.org/en/data> (date of using: 09.09.2018).
7. International Monetary Fund. URL: <https://www.imf.org/external/puls/ft/weo/2018/02/weodata/index.aspx> (date of using: 09.09.2018).
8. Державна служба статистики. URL : https://ukrstat.org/uk/operativ/oper_new.html (дата звернення: 09.09.2018).
9. Терешкевич Г. Т. Основи біоетики та біобезпеки... 400 с.
10. Національна доповідь “Цілі сталого розвитку України”...
11. Коболєв заробить 342 млн: за що йому платять. URL : <http://www.obozrevatel.com> >Економіка >Ринки та компанії (дата звернення: 09.09.2018).
12. Терешкевич Г. Т. Основи біоетики та біобезпеки... С. 125—135.
13. Там само. С. 107—123.
14. Там само. С. 145, 146.
15. Там само. С. 143—148.
16. Там само. С. 151—155.
17. Там само. С. 215—225.
18. Хартія працівників охорони здоров'я / Папська Рада до справ душпастирства в охороні здоров'я. Львів : Медицина і право, 2010. С. 27—29.
19. Giovanni Paolo II. Lettera Enciclica Evangelium Vitae (25 marzo 1995). Città del Vaticano : Libreria Editrice Vaticana, 1995. P. 7.
20. Кречетников А. О жертвах войны. URL: http://news.bbc.co.uk/hi/russian/russia/newsid_6643000/6643033.stm (дата обращения: 09.09.2018).
21. Текст Будапештського меморандуму на офіційному сайті Верховної Ради України. URL : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/998_158 (дата звернення: 09.09.2018).

Статтю подано: 18.11.2018

Статтю схвалено: 15.12.2018

Tereshkevych Halyna Tarasivna (Sister Diogena)

*Candidate of Sciences (PhD) in Public Administration, Associate Professor,
Associate Professor of the Department of Philosophy and Economy,
Danylo Danylo Halytsky Lviv National Medical University.*

e-mail: bioethics.ua@gmail.com

ORCID: 0000-0003-4427-7872

REALIZATION OF AIMS OF STEADY DEVELOPMENT IS IN CONTEXT OF PUBLIC MANAGEMENT FROM POSITION OF BIOETHICS

Problem setting. It is considered the necessity to integrate the principles of bioethics in the projects of United Nations (hereinafter UN) to transform the world, since the Sustainable Development Summit of this organization adopted the Sustainable Development Goals as a priority task for governments and countries around the world from 2015 to 2030, the implementation of which will ensure a higher stage of development to a number of poor countries and a qualitatively new standard of living to human society as a whole. This organization helps third world countries to overcome problems with drinking water, food shortages, unequal access to education, work, property, etc. However, public administration authorities should emphasize the problems of the value and dignity of human life, which should be respected and protected from the moment of fertilization to natural death.

Recent research and publications analysis. Currently, the attention of both the scientific community and practitioners has been paid to the study of the implementation of sustainable development goals in the context of public administration in Ukraine. The Ukrainian researchers N. Horshkov, N. Walker, S. Kubiv, E. Libanova, S. Kuibida, M. Bilynska, V. Hoshovska, L. Pashko and others studied various aspects of this issue. Nevertheless, the issue of their implementation into the system of public administration on the basis of bioethics requires further investigations and elaboration considering the priority of Ukraine's integration into the European community and launching the course on the implementation of sustainable development goals.

Highlighting previously unsettled parts of the general problem. Overall, Sustainable Development Goals have proven to play a positive role in the third world countries, but these projects would have a positive impact on public morals, which could lead to certain changes.

The paragraph 2 of the SDG deals with overcoming hunger and developing agriculture. The very formulation of these goals is quite noble, but the public administration authorities need to develop a mechanism that will ensure the control of sowing seed and mineral fertilizers to increase yields.

Paragraph 3 is responsible for good health and well-being, but in terms of medical support, public authorities should pay attention to such issues that contradict the principles of bioethics: contraception, abortion, euthanasia, artificial insemination, the use of abortive materials, an unethical method of conducting birth control, which can cause fatal consequences, etc. All these actions are regarded as direct threat to life and health of the nation, primarily its spiritual component.

Therefore, bioethics should be given a leading role in the field of medicine. All actions must be consistent with ensuring the dignity, integrity and inviolability of human life. Particular control requires the implementation of paragraph 5 of the SDG, which deals with the so-called “gender equality”.

It is necessary to introduce such innovations that extend women’s rights, provide them with the opportunity of equal access to education, work, decent wages, etc. However, from the standpoint of bioethics, it should be emphasized that Ukrainians are traditional ethnic group, which is inherently respectful of the family institution, as well as such meaningful concepts for each person as “mother-father”, “man-woman”, etc.

Tendencies of a morally unacceptable model as “relative 1 and relative 2” instead of parents and partners instead of "male-female" tandem, and the “freedom” of LGBT-communities are dangerous because they neglect the traditional institution of the family for Ukrainians and they are considered to be direct threat for the family. The use of all other items of the SDG in state-building processes is positive, because they concern the preservation of ecology, resources and the development of society.

Paper main body. In order to attract public attention to the issues covered in the article, it is necessary to define priorities correctly. Positive changes, which undoubtedly follow the implementation of the UN program for the transformation of the world, Ukrainian society should reconsider its moral and ethical criteria.

The world is moving in the direction of inevitable global processes leading to the elimination of borders between states, national and mental differences, allowing many people in remote regions of poor countries to get education, comprehensive medical care, clean water, ecological food, safe renewable energy.

This is certainly very significant, but there is another side of the issue. However, taking positive experience, the most important thing is not to lose your national identity, high moral and spiritual values. It is necessary to create conditions under which the implementation of the SDG in Ukraine will be safe and beneficial for the whole society. Such algorithms are always the result of cooperation.

UN projects are based on democratic principles which currently require reconsideration due to the general demoralization, Islamization of European countries and others. The obvious factor is that a number of countries, namely, Great Britain, Germany, and France are experiencing an influx of migrants, and the benefits of multiculturalization of the European community still to be proved.

Ukrainians are one of the oldest nations, whose spirituality is an invaluable resource; therefore, it is so important to gain, not to lose from cooperation.

Conclusions of the research and prospects for further studies. Specific suggestions have been made to public administration at those points where the implementation of sustainable development goals requires the principles of bioethics. Any changes in society should serve to a personality and, consequently, must be coordinated with the principles of bioethics.

Perspectives for further investigations in this direction. Public administrators need to involve social institutions represented by reputable bioethics specialists, scientists, doctors, community volunteers, in which the implementation of the sustainable development goals on the principles of bioethics will be safe and beneficial for society.

Key words: goals of sustainable development; public administration; principles of bioethics; society; inviolability of human life; respect for human dignity.

References

1. Tereshkevych, H. T. (2017). *Osnovy bioetyky ta biobezpeky*. Ternopil: TDMU, 400 p. [in Ukrainian].
2. *Tsili staloho rozvytku*. (2018). URL : https://uk.wikipedia.org/wiki/Tsili_staloho_rozvytku [in Ukrainian].
3. *Transformatsiya nashoho svitu: Poryadok dennoyi stadiyi rozvytku do 2030 roku (Rezolyutsiya Heneralnoyi Asambleyi OON)*. (2015). URL : <http://sdg.org.ua/images> [in Ukrainian].
4. Ibid.
5. *Natsionalna dopovid "Tsili staloho rozvytku Ukrayiny"*. (2017). URL : <https://menr.gov.ua/files/docs?>
6. *Human Development Data (1990 – 2017)*. URL : <http://hdr.undp.org/en/data>.
7. *International Monetary Fund*. (2018). URL : <https://www.imf.org/external/puls/ft/weo/2018/02/weodata/index.aspx>.
8. *Derzhavna sluzhba statystyky*. (2018). URL : https://ukrstat.org/uk/operativ/oper_new.html [in Ukrainian].
9. Tereshkevych, H. T. *Osnovy bioetyky ta biobezpeky*... 400 p.
10. *Natsionalny dopovid "Tsili staloho rozvytku Ukrayiny"*...
11. *Kobolyev zarobyt 342 mln: za shcho vin platyat*. (2018). URL : <http://www.obozrevatel.com>> Ekonomika> Rynky ta kompaniyi [in Ukrainian].
12. Tereshkevych, H. T. *Osnovy bioetyky ta biobezpeky*... pp. 125-135.
13. Ibid, pp. 107-123.
14. Ibid, pp. 145, 146.
15. Ibid, pp. 143-148.
16. Ibid, pp. 151-155.
17. Ibid, pp. 215-225.

18. Papska rada do spravzhnoho dushpastyrstva v okhoroni zdorov'ya. (2010). *Khartiya pratsivnykiv okhorony zdorov'ya*. Lviv : Medytsyna i pravo, pp. 27-29 [in Ukrainian].

19. Dzhovanni Paolo II. Lettera Enciclica Evangelium Vitae (1995). Città del Vaticano: Libreria Editrice Vaticana. p. 7.

20. Krechetnykov, A. *O zhertvakh voyny*. (2018). URL : http://news.bbc.co.uk/hi/russian/russia/newsid_6643000/6643033.stm [in Russian].

21. *Tekst Budapeshtskoho memorandumu na ofitsynomu sayti Verkhovnoho Rady Ukrayiny*. (2018). URL : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/998_158 [in Ukrainian].

Paper submitted: 18.11.2018

Paper accepted: 15.12.2018

Цитування: Терешкевич Г. Т. (с. Діогена). Реалізація цілей сталого розвитку в контексті публічного управління з позиції біоетики // Демократичне врядування : наук. вісн. Вип. 22 / за заг. ред. чл.-кор. НАН України В. С. Загорського, доц. А. В. Ліпенцева. Львів : ЛРІДУ НАДУ, 2018. URL : www.dv.lvivacademy.com.

Citation: Tereshkevych, H. T. (Sister Diogena). (2018). Realization of aims of steady development is in context of public management from position of bioethics. *Democratic governance*, Issue 22. URL : www.dv.lvivacademy.com.